

EVALUAREA FORMATIVĂ A REZULTATELOR ÎNVĂȚĂRII PRIN APLICAREA HĂRȚII CONCEPTUALE

Daniela FIODORCIUC, drd., profesoară de geografie

<https://orcid.org/0009-0006-8186-4944>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Rezumat. În existența noastră zilnică este prezentă evaluarea. Toate acțiunile, activitățile, opiniile, competențele pe care le demonstrăm sau le demonstrează alții sunt evaluate. Astfel, putem menționa că evaluarea este o activitate evidentă și necesară. În procesul educațional procesul de evaluare este vital. Aplicând metode interactive de evaluare, procesul educațional se animează și devine mai atractiv pentru elevi.

Cuvinte-cheie: evaluare, evaluare formativă, harta conceptuală, geografie.

Abstract. Evaluation is present in our daily existence. All actions, activities, opinions, skills that we demonstrate or others demonstrate are evaluated. Thus, we can mention that evaluation is an obvious and necessary activity. In the educational process the evaluation process is vital. By using interactive assessment methods, the educational process is animated and becomes more attractive for students.

Keywords: assessment, formative assessment, conceptual map, geography.

Evaluarea presupune realizarea unor acțiuni complexe și reprezintă după B. Bloom „formularea, într-un scop determinat, a unor judecăți asupra valorii anumitor idei, lucrări, situații, metode, materiale etc.” [apud 6, pag.11].

Voiculescu E. precizează că „termenul de evaluare desemnează ansamblul metodelor și procedeele didactice prin care se verifică, se apreciază și se notează nivelul de pregătire a elevilor, în raport cu obiectivele educaționale, cu criteriile și standardele de calitate ale procesului de învățământ” [7, pag.28].

Referindu-se la procesul educațional, R Glasser menționează că procesul de evaluare include patru componente: „obiective - situații de plecare – proceduri – rezultate” [apud.6, pag.17]. Deci, evaluarea poate fi realizată prin diverse proceduri, metode, tehnici educaționale și anume: pentru măsurarea evaluării se folosesc „teste educaționale”, pentru aprecierea evaluării sunt elaborate „criterii sau enunțuri descriptive”, iar pentru emiterea de judecăți se pot utiliza „interviul, tehnica Delphi, tehnica Remiss, tehnica grupului de referință (focus grup)” [3, volumul I, pag.10-12].

Evaluarea formativă este evaluarea realizată pe tot parcursul procesului educațional, după secvențe mici. Ea contribuie la stimularea elevilor pentru învățare, permite încadrarea tuturor elevilor în timpul lecțiilor, permite evaluarea imediată și aplicarea procedurilor de corectare sau completare, dacă sunt necesare. Deci, evaluarea formativă este un mijloc

eficient de ameliorare și prevenire a lacunelor în învățare, iar B.Bloom, J.B.Carroll ș.a o consider „principiu fundamental al unei activități didactice” [apud, 5, pag.307].

Cu privire la evaluarea formativă, I. Jinga și E.Istrate afirmă că „este un barometru pentru profesor și pentru elevi, deoarece le indică, pe tot parcursul instruirii, unde se situează rezultatele parțiale față de cele finale” [2, pag.390].

Iar în *Regulamentul privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar*, capitolul 1, p. 2 se stipulează că „evaluarea formativă se realizează pe parcursul procesului didactic, vizează stabilirea relației dintre rezultatele învățării și cerințele programei de instruire, are ca scop ameliorarea procesului de instruire în vederea îmbunătățirii rezultatelor învățării”. Deci, putem afirma, că evaluarea formativă în cadrul lecțiilor este necesară și importantă pentru obținerea unor rezultate de calitate.

Evaluarea rezultatelor școlare se poate realiza prin mai multe metode. Conform Curriculum-ului național la geografie pentru clasele a X-XII-a, în anul 2020, capitolul V, „metodele de evaluare se referă la modalitățile prin care se evaluează procesul de învățare și rezultatele celui care învață”. După I. T. Radu metodele de evaluare pot fi clasificate după următoarele criterii: [6, pag.169-188].

Tabelul 1. Metode și procedee de evaluare didactică

<i>Criteriaul de clasificare</i>	<i>Metode de evaluare</i>	<i>Procedee de evaluare</i>
În funcție de circumstanțele în care se realizează evaluarea	În situații specifice de examinare	Chestionarea elevilor, aplicarea unor probe, examenul
	În afara situațiilor specifice de examinare	Observarea curentă, fișe de lucru, lucrări de creație
	În acțiuni extrașcolare	Concursuri, olimpiade
	Prin consultarea altor cadre didactice, a părinților	Conversația orală, chestionare
După natura probei	Verificări orale	Conversația de verificare, interviul, repovestirea, verificarea pe baza unui suport vizual (power point), cu acordarea unui timp de pregătire (examen oral), citirea unor dialoguri incomplete)
	Verificări scrise	Extemporale, lucrări de control, teze semestriale
	Verificări practice	Lucrări practice, de laborator, aplicații de teren
În funcție de dimensiunea secvenței de instruire	Probe inițiale Probe curente Probe de bilanț	Test inițial Extemporalul Teză semestrială
În funcție de factorii/ persoanele care evaluează	Evaluarea internă	
	Evaluarea externă	

Aplicând diverse metode și procedee de evaluare profesorul apreciază nivelul de pregătire și de cunoaștere a elevilor, calitatea competențelor acumulate de aceștia. În acest context, putem afirma că diversitatea metodelor și procedeele de evaluare utilizate de profesori în cadrul lecțiilor de geografie condiționează:

- atitudinea elevilor față de evaluarea școlară și față de disciplină (geografie);
- stilul de pregătire a elevilor la disciplina geografie;
- calitatea actului evaluativ la geografie;
- interesul elevilor față de disciplina geografie;
- corectarea lacunelor în cunoștințele elevilor, în urma aplicării feedback-ului.

La lecțiile de geografie profesorii folosesc atât metode tradiționale de evaluare, cât și metode alternative (complementare), interactive de evaluare.

Harta conceptuală, numită și harta de idei, harta mentală sau harta cognitivă este un organizator grafic și o metodă care se aplică și se realizează la etapa de evaluare în cadrul procesului didactic. Dulamă M. E. precizează că „pentru ca un astfel de organizator grafic să fie o hartă cognitivă, ar trebui să conțină elemente grupate logic, nu aleator” [1, p. 333].

Harta conceptuală este o metodă modernă de evaluare a învățării și reprezintă „un ansamblu de informații sau de concepte structurate în mod grafic, neliniar, logic, ierarhic sau semantic în jurul unui concept cheie sau termen cheie” [1, pag.333]. Pentru realizarea unei hărți conceptuale elevii analizează și sintetizează cunoștințele rezultate în urma învățării, le sistematizează, le clasifică și le reprezintă logic sub formă grafică. Astfel elevii organizează și grupează schematic informațiile învățate despre un concept sau un termen concret. Harta conceptuală poate conține cuvinte, figuri geometrice, culori, simboluri, etc. În centrul schemei se plasează conceptul cheie care are legătură cu ceilalți termeni prezentați în hartă. Termenii pot fi evidențiați prin cercuri, pătrate, dreptunghiuri sau alte figuri geometrice, care se unesc prin săgeți, astfel formând imagini structurate ierarhic și logic. Forma și structura hărților conceptuale poate fi diferită, în funcție de creativitatea elevului și cerințele profesorului. Dulamă M. E. menționează că „ea poate fi reprezentată într-un stil științific, un stil artistic, un stil amuzant etc.” [1, pag.333].

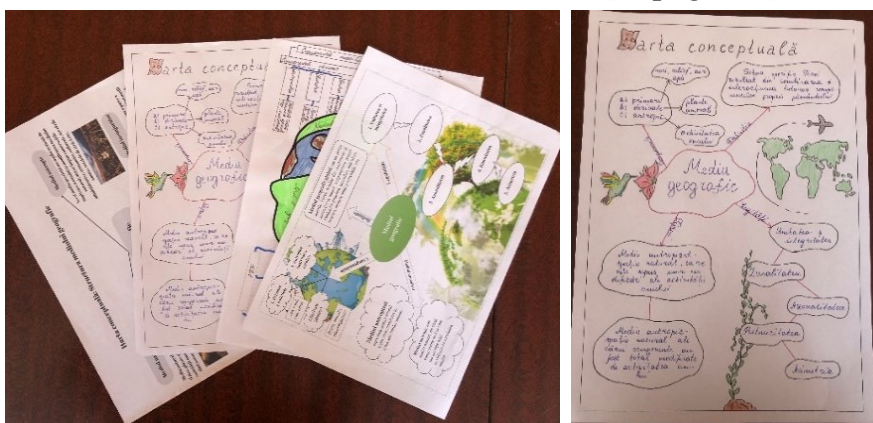

Figura 1. Harta conceptuală

Scopul hărților conceptuale constă în facilitarea înțelegerii și asimilării informațiilor noi de către elevi, dezvoltând totodată gândirea logică și imaginația.

Pentru crearea hărților conceptuale trebuie să se țină cont de:

- Identificarea corectă a conceptelor și termenilor cheie în baza cărora urmează să se dezvolte harta conceptuală.
- Un element important al hărților conceptuale sunt relațiile ce stau la baza creării lor, care pot fi relații de subordonare (clasificare), relații „parte-componentă” sau relații de cauză-efect. Hărți conceptuale de tip clasificare pot fi elaborate la geografie la diverse teme, de exemplu: *Componentele mediului geografic*, *Dinamica scoarței terestre*, *Compoziția petrografică* (figura 2) Prin săgeți se prezintă tipul și direcția relațiilor dintre termenii incluși în hartă.

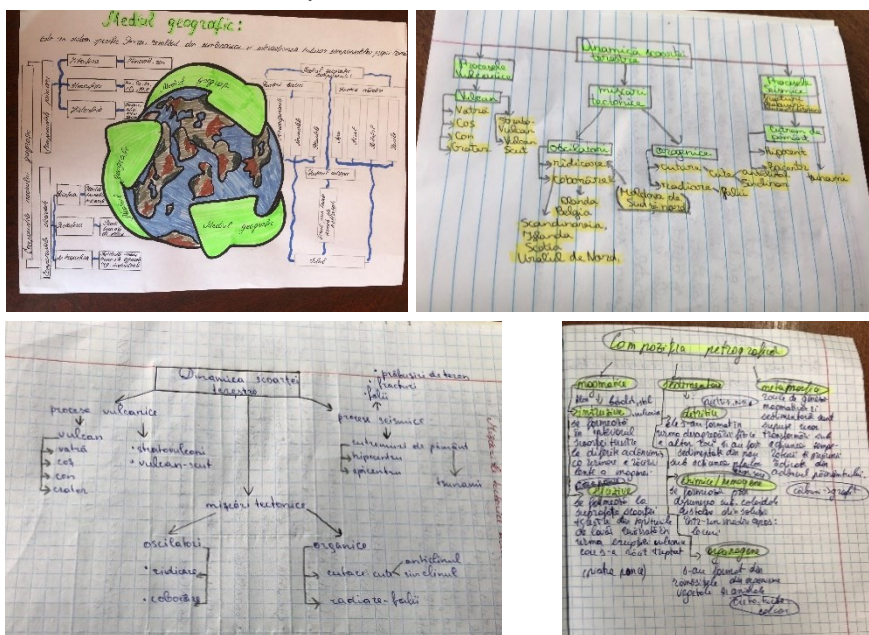

Figura 2. Harta conceptuală de tip clasificare

- Reprezentarea logică în spațiu a conceptelor este importantă deoarece, astfel sunt evidențiate relațiile dintre termenii utilizați și importanța lor.
- Detaliile utilizate sub formă de imagini, desene, culori dau viață hărților conceptuale și le fac mai interesante.

Aplicând harta conceptuală evaluarea devine dinamică și interactivă. Crearea unei hărți conceptuale contribuie la înțelegerea mai bine a temei studiate anterior și la dezvoltarea memoriei, imaginației și a creativității. Pentru crearea hărții conceptuale elevii pot utiliza imagini, simboluri, figuri, tabele care corespund temei abordate. La final, harta conceptuală necesită revizuită pentru ca informațiile utilizate și relațiile dintre ele să fie reprezentate corect și logic (Figura 3).

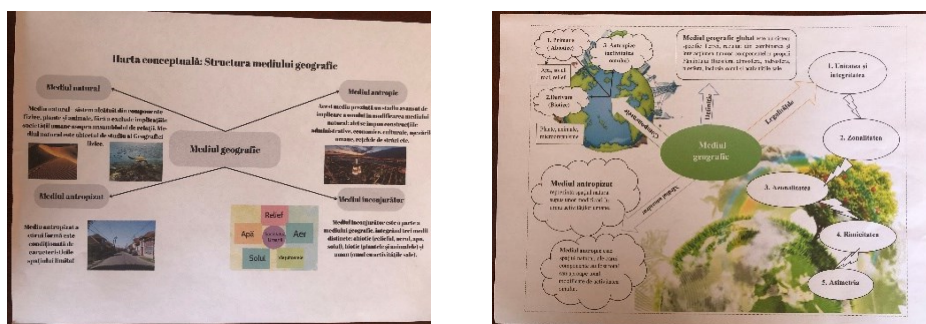

Figura 3. Harta conceptuală

În concluzie, menționăm că, tot arsenalul de metode și tehnici de evaluare trebuie să fie utilizate optim de către profesori în cadrul lecțiilor. Evaluarea trebuie să devină formativă, fapt pentru care este important de diversificat metodele și procedeele de evaluare utilizate de către profesori. Ca rezultat, evaluarea formativă va contribui la creșterea interesului față de disciplina predată și a motivației pentru învățare la elevi. Deci, harta conceptuală este o metodă esențială pentru organizarea logică a informațiilor și contribuie la completarea, îmbogățirea, diversificarea și dinamizarea procesul didactic.

Bibliografie

1. DULAMĂ, M. E. *Metodologii didactice activizante*. Cluj Napoca: Clusium, 2008. 398 p. ISBN 978-972-555-552-8.
2. JINGA, I.; ISTRATI, E. *Manual de pedagogie*. București: ALL, 2006. 567 p. ISBN 973-571-632-1.
3. LISIEVICI, P. *Tehnici de evaluare educațională. Volumul I*. București: Titu Maiorescu, 2001. 126 p. ISBN 973-98628-0-2.
4. LISIEVICI, P. *Tehnici de evaluare educațională. Volumul II*. București: Titu Maiorescu, 2001. 149 p. ISBN 973-99098-1-7.
5. OPRESCU, N. *Pedagogie*. București: Fundației „România de mâine”, 1996. p. 299-321. ISBN 973-9202-54-3/
6. RADU, T. I. *Evaluarea în procesul didactic*. București: Didactică și Pedagogică, 2008. 288 p. ISBN 978-973-30-2354-8.
7. VOICULESCU, E. *Factorii subiectivi ai evaluării școlare. Cunoaștere și control*. București: ARAMIS, 2001. 194 p. ISBN 973-8066-68-2.
8. VOLONTIR, N., BOIAN, I., LUNGU, A. *Geografie*. Chișinău: Litera, 2020. 192 p. ISBN 978-9975-74-941-1.
9. *Curriculum național la geografie, clasele X-XII*, Chișinău, 2020. ISBN 978-9975-3437-1-8.
10. *Regulamentul privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar*, Ordinul MECC nr.70 din 30.01.2020.